

BĒRNIEM MĀCA PAZĪT NEDROŠAS SITUĀCIJAS

Gandrīz puse Latvijas bērnu atzīst, ka ir izjutuši pret sevi vērstu vardarbību, tāpēc organizācijas „Centrs „Dardedze”” eksperti norāda – runāt ar bērniem par drošību attiecībās ir tikpat svarīgi kā brīdināt par elektrības vai uguns draudiem. Šā iemesla dēļ Latvijā jau vairāk nekā 200 pirmsskolas un sākumskolas pedagogi ir piedalījušies īpašā apmācībā, lai varētu izglītēt bērnus par personiskās drošības jautājumiem attiecībās un tādējādi preventīvi novērst vardarbības riskus, kam ir pakļauti mazi bērni. 4–9 gadus veciem bērniem māca pazīt nedrošas situācijas. Vecāki un skolotāji ne vienmēr var būt bērniem līdzās un viņus pasargāt, tāpēc ir svarīgi, lai bērni paši jau kopš mazotnes spētu pazīt nedrošas situācijas un zinātu, kā tajās rīkoties. Grupiņā vai klasē tā var būt vienaudžu savstarpējā vardarbība, kad bērnam kāds sit, viņu apsūk vai pazemo. Bieži bērns cieš no vardarbības savā ģimenē un citu tuvāko cilvēku lokā. Bērnam ir vajadzīga izpratne, kas ir slikts pieskāriens un ko viņš var darīt, lai sevi konkrētā situācijā pasargātu.

Nedrošas situācijas var rasties saskarsmē ar svešiniekiem, piemēram, kāds autobusa pieturā sastaptais vēlas aicināt līdzi vai bērnam ir jāiet garām jauniešu pulciņam, kas rada bailes. Lai palīdzētu pedagogiem par šīm tēmām runāt, centrs „Dardedze” visā Latvijā turpina īstenot bērnu personiskās drošības programmu – interaktīvas nodarbības 4–9 gadus veciem bērniem. Sākotnēji nodarbības bērniem tika organizētas Rīgā īpaši radīta tēla Drošuļa Džimbas vadībā, bet vēlāk tika uzsākta arī pedagogu apmācība, lai drošības tēmas sasniegtu bērnus visā Latvijā. Piedaloties Džimbas 9 soļu drošības programmā, pedagogi, psihologi un sociālie pedagogi (Džimbas aģenti) apgūst metodiku 9 nodarbību ciklam, ko turpmāk var vadīt mācību iestādē, kurā viņi strādā.

Programmas mērķis ir veicināt bērnu spējas pazīt iespējamus draudus attiecībās ar citiem cilvēkiem un mudināt bērnus domāt, kā pareizi rīkoties, lai samazinātu apdraudējumu sev un citiem. Nodarbību laikā bērniem ar mūzikas, rotaļu, filmu un lomu spēļu palīdzību tiek skaidroti dažādi personiskās drošības riski. Bērni mācās atšķirt labus un sliktus pieskārienus, labus un sliktus noslēpumus, mācās vērsties pēc palīdzības un tādējādi sevi aizsargāt.

Šobrīd Latvijā darbojas jau 220 Džimbas aģentu. Gandrīz puse no viņiem, galvenokārt no Rīgas, Kuldīgas un Kandavas izglītības iestādēm, kā arī Latvijas internātskolām, apmācībā piedalījās pagājušā gada laikā. Pērn Džimbas aģenti vadīja nodarbības par drošību attiecībās kopumā 3600 bērniem un līdzīgs skaits bērnu drošas saskarsmes prasmes apguva centra „Dardedze” īpaši pielāgotajās telpās. Pie Džimbas regulāri notiek arī ģimenes rīti, kad bērni par drošību mācās kopā ar vecākiem, tomēr ikdienā vecākiem tuvāks un pieejamāks ir Džimbas aģents, kurš darbojas konkrētā izglītības iestādē un var regulāri iekļaut drošības tēmas vecāku sapulču darba kārtībā. „Ir ļoti būtiski sākt runāt ar bērnu par personisko drošību pēc iespējas agrāk, jo vardarbības riski diemžēl pastāv jau kopš bērna piedzimšanas brīža. Visbiežāk bērni piedzīvo vardarbību nevis no svešiniekiem, bet no pazīstamiem cilvēkiem – ģimenes locekļiem, draugiem, tāpēc ir tik būtiski, lai bērns spētu atšķirt pieļaujamo rīcību no ļaunprātīgas. Bērnus ir nepieciešams iedrošināt par piedzīvotu vardarbību neklusēt, bet gan vienmēr vērsties pēc palīdzības. Bērniībā ieliktie drošības pamati palīdzēs bērnam pasargāt sevi arī turpmāk,” norāda centra „Dardedze” prevencijas centra vadītāja Agnese Sladzevska.

Bērni aizvien vairāk uzmanības pievērš savām sajūtām. Pedagogi, kuri vada drošības nodarbības mācību iestādēs, norāda, ka pēc drošības stundas bērni kļūst zinošāki, draudzīgāki un vairāk uzmanības pievērš savām sajūtām. Ikdienā viņi labprāt izmanto nodarbībās dzirdētos padomus un tā vietā, lai otram uzkliegtu vai sistu, ir iemācījušies teikt: „Nedari tā, man tā nepatīk!”

Uz drošības nodarbībās mācītajiem noteikumiem ikdienā atsaucas arī pedagogi. Kā atzīst speciālisti, ar bērniem var runāt par jebkuru tēmu, ja vien runājam viņiem saprotamā valodā. Turklāt drošības programmā tiek iesaistītas arī bērnu ģimenes. Bērni drošības tēmas mājās turpina pārrunāt ar vecākiem, brāļiem un māsām.

„Vardarbība pret bērniem un starp bērniem Latvijā ir ļoti izplatīta, tāpēc gan vecākiem, gan izglītības iestāžu darbiniekiem ikdienā būtu jārunā ar bērniem ne tikai par tādiem drošības riskiem kā uguns vai elektrība, bet arī par riskiem attiecībās ar cilvēkiem. Turklāt svarīgi ir tas, ka par drošību runā cilvēks, kuru bērns pazīst un satiek ik dienu. Ja apmācību vada cilvēks, kurš strādā mācību iestādē, tiek nodrošināta tik ļoti būtiskā pēctecība, savukārt vieslektora uzaicināšana parasti ir vienreizējs pasākums. Ir prieks par to, ka pedagogi arvien vairāk apzinās savu nozīmīgo lomu bērnu dzīvē un ne vien izglīto bērnus, bet arī kļūst par savas organizācijas drošības personu, iesaistot bērnu vecākus un citus pedagogus. Mūsu mērķis ir – lai ar laiku Džimbas aģents darbotos katrā pirmsskolas un sākumskolas izglītības iestādē,” stāsta A. Sladzevska.

Atbilstīgi bērna vecumam ir ieteicams iekārtot konkrētu vietu pie ledusskapja, sienas vai tāfeles, kur vienmēr stāv svarīgākie tālruņa numuri ārkārtas zvaniem un uzticības personām.

Anda Avena, centrs „Dardedze” (Materiāls sagatavots no 2017. gada 30. Marta žurnāla „Vecākiem” 6. numura)